

ARTICULUS II.

AN ET QUOMODO EX CELEBRI SEPTUAGINTA HEBDOMADUM VATICINIO (DAN. 9.)
PROBETUR CONTRA JUDEOS MESSIÆ ADVENTUS?

39. Illustre hoc vaticinium contra Judæorum perfidiam semper Christianis validissimi instar præsidii fuit. Nam Messiae tempus, necem; Judaicæ religionis et urbis, quæ arx illius erat, interitum; templi et sanctuarii demolitionem perpetuam; sacrificiorum ac ceremoniarum perpetuam abolitionem tam perspicue designat, ut, si frontem haberent Judæi, quam mentiendi assiduitate detriverunt; negare non auderent, jam pridem finitum esse illud annorum spatium, quod Messiae adventui, illiusque neci præfinit angelus. En verba angeli ad Danielem, cum is ad Deum preces funderet, Dan. 9. v. 24.

Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum et urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna, et impleatur visio et prophetia, et ungatur Sanctus Sanctorum. Scito ergo, et animadvertite: Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum Ducem, hebdomades septem et hebdomades sexaginta duæ erunt: et rursum ædificabitur platea et muri in angustia temporum.

Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: et non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: et finis ejus vastitas, et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium: et erit in templo abominatio desolationis, et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio. Circa prophetiam hanc quædam prænotanda veniunt.

40. I. Hebdomas sive septenarius in sacris Scripturis vel pro diebus septem, vel pro septem annis sumitur; alius enim hebdomadarum usus in Scriptura non occurrit; sed neque in scriptore quocumque alio, vel gente. Pro septem diebus sumitur, Levit. 23. v. 15. Dan. 10. v. 2. ubi de se ait: *lugebam trium hebdomadarum diebus*. Pro septem annis vero, Levit. 25. v. 8. *Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta novem*. Quibus evolutis sequens annus quinquagesimus erat Jubilæus Judæis, juxta v. 10. ibi. In hoc vero vaticinio, ut dicitur infra, hebdomades, de quibus sermo est, sunt hebdomades annorum, ac proin, si multiplices 70. per 7. septuaginta hebdomades faciunt annos 490. Quod enim ORIGENES Tr. 28. in Matth. (al. comment. in Matth. n. 40.) ait, unamquamque harum hebdomadam diem decem annis constare, error est, ut ex illo Levit. 25. cit. vides.

41. II. Septuaginta illæ hebdomades dicuntur *abbreviatæ*, h. e. ut intra illas antequam finiantur plene, *ungatur Sanctus Sanctorum*, sive verus Messias, qui impleat visionem et prophetiam. Vel, ut alii volunt, sensus est: hæ paucae solum hebdomades definitæ sunt, cum Deus potuisset plures

decernere; quo sensu Matth. 24. v. 22. dies persecutionis Antichristi *brevisati* dicuntur.

42. III. Angelus, postquam initio universim spatium annunciasset 70. hebdomadam; quarum decursu omnia illa essent complenda, 70. hebdomades dividit in tres partes: scilicet in hebdomades septem, et in sexaginta duas, et in unam, quæ ultima est, quamque dimidiatam vocat v. 27., cuilibet futuros eventus et res memorabiles assignans. Pars prima, sive *hebdomades septem*, id est anni 49., continent tempus quo non templum solum, sed et civitas Jerusalem cum muris, plateis, domibus, propugnaculis restauranda sit. Has 7. hebdomades vocat *angustiam temporum*, sive quia tempus hoc breve est pro exstruenda urbe tanta et munita una cum templo; sive propter vicinorum infestationes hostium, tempore fabricæ, 1. Esdr. 4. et 6. Sic enim tempora misera et difficilia passim angusta dicuntur.

His evolutis succedent *hebdomadæ sexaginta duæ*, sive anni 434., et notant tempus intermedium a restaurato templo et urbe, usque ad initium prædicationis Christi. Dum vero inquit angelus: *et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus*, harum initium neque a tempore loquentis angeli, neque ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, sive concessione decreti regii, de quo Art. seq.; sed a restaurato templo et urbe duci debet. Ratio est evidens; quia, cum in versibus præcedentibus dixisset angelus, quod ab emanatione edicti regii usque ad Christum ducem, universim futuræ sint hebdomades 69., si hæ sexaginta duæ fluere ab ejusdem decreti emanatione deberent, hic versus: *et post hebdomades sexaginta duas*, etc. manifeste pugnaret cum præcedentibus, citiusque occidi debuisset Christus, quam orbi innotuisset.

Hebdomas una, sed dimidiata, prædicationis Christi tempus reliquum continet, tum Passionem ejusdem ac mortem, quæ evenit in hebdomadis ultimæ, sive septuagesimæ, dimidio. Porro hebdomada una multis *confirmabit pactum*, h. e. Testamentum novum, quod æque ac Testamentum vetus pacti nomen obtinet.

43. Dico. Ex allato Danielis vaticinio de septuaginta hebdomadibus, Christum vel Messiam advenisse, contra Judæos solide evincitur.

Prob. Nam 1º. eo in vaticinio nemo designatur alius, quam Messias. 2º. Tempus adventui ejusdem præfinitum ibidem ab angelo, scilicet 70. hebdomadarum, spatium pridem evolutum est; ac 3º. quæ post necem Christi futura prænuntiantur, exacte impleta sunt omnia; ergo et necesse est, pridem Messias advenit.

Prob. Ant. 1ª. pars. Nam 1º. *Sanctus Sanctorum, qui impleat prophetiam qui deleat peccatum, qui adducat justitiam sempiternam*, etc. nemo esse alius potest, quam Messias; vel si quis sit alius, assignent hunc Judæi, si possint. 2º. Quia in hebraico hic Sanctus Sanctorum v. 26. aperte *Messias* vocatur. 3º. Quia dicitur implere visiones et prophetias; sed Messias est, ad quem prophetiæ omnes diriguntur. 4º. Quia Rabbini celebriores, et veteres plerique Messiam intelligunt: R. Ozia in Seder olam, R. Josue ibid., R. Barachias, R. Moses Tironensis, R. Hioces, R. David, R. Abramam, etc. qui Talmudicos libros conscripserunt. Vide MARTINI in Pugione Fidei.

Prob. 2^a pars. Per hebdomades Danielis imprimis intelligi non possunt hebdomades dierum, ipsis affirmantibus Judæis. Et ratio est evidens: quia cum 70. hebdomades dierum conficiant dies 490., tantillum temporis spatium templo, urbiq; una cum muris, propugnaculis de novo exstruendis sufficere non potuit: atqui tamen juxta prophetiam hæc omnia intra illas hebdomadas, imo intra primam earum partem, sive 7. prioribus perfici oportuit. Superest igitur, ut sint hebdomades annorum; hæc vero annos 490. conficiunt. *Subs.* Atqui hæc annorum hebdomades jam pridem elapsæ sunt; ergo. *Prob. subs.* Hæc enim initium sumunt, ut ait angelus, *ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem*: h. e. ab edicto regio, quod proprie *exit*, cum editur: quo rex Persarum dabit Judæis facultatem restaurandi urbem, eversam a Nabuchodonosore rege Assyriorum antepenultimo: quatuor vero edicta a diversis regibus Persiæ in Judæorum gratiam data fuisse legimus, de quibus Art. seq. Sed a quocumque ex his hebdomadarum ducas initium, etiam ab ultimo Artaxerxis, dato regni ejus anno vicesimo, jam anni supra bis mille ducentos et amplius effluxerunt; ergo hebdomades illæ, quæ tantum conficiunt annos 490., pridem elapsæ sunt.

Prob. 3^a pars. Nam 1°. post necem Messiae *civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo*. Impletum hoc est in Romanis sub duce Tito funditus Jerosolymam evertentibus. *Deficiet hostia et sacrificium*; quæ certe defecere; nec enim templum amplius, nec altare habent Judæi. *Post finem belli statuta desolatio..... et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio*: quæ a Romanis inducta, uti jam 17. seculis stetit, sic et deinceps durabit; ne enim inani spe jactare se possent Judæi, addidit angelus, *usque ad consummationem*. Hæc sane in luce et omnium oculis posita penetrare deberent in Judæorum animos; sed tam hebes est illa gens, tamque pertinax, ut, quibus veritate ac ratione resistere nequeunt, horum fatigare potentiam intolerabili commentorum stoliditate conentur. Nam nihilominus

44. Obj. I. Per hebdomadas Danielis non intelliguntur hebdomadæ annorum, sed jubilæorum, vel decenniorum, sic, ut unaquæque hebdomada septem annorum decades, h. e. 70. annos conficiat; vel plane seculorum: atqui sic hebdomades illæ nondum elapsæ sunt; 70. enim hebdomades *Jubilæorum*, cum annus Jubilæus Judæis quinquagesimus sit, annos conficiunt 24,500. *Decenniorum* 4,900. *Seculorum* 49,000. Sed hi nondum effluxerunt; ergo.

R. N. Ant. 1°. Quia in sacris Scripturis, vel alibi nulla fit unquam mentio de hebdomadis decenniorum, jubilæorum, vel seculorum; sed dierum duntaxat, et annorum. 2°. Quia templum Solymæum, cujus devastatio juxta prophetiam non præcedit, sed sequi debet elapsas hebdomadas, jam pridem eversum est. 3°. Quia per hebdomades simpliciter positas, annorum duntaxat septimanas significare solebant Hebræi; alias, ubi de dierum hebdomade agitur, expresse adjicientes nomen *dierum*. Quem numerandi modum etiam astrologi veteres, medici ac philosophi observarunt, teste Censorino de die natali c. 4. et Gravesonio Tr. de myster. et annis Christi diss. 13. Hodieque apud Talmudistas non infrequens est.

45. Obj. II. Septuaginta hebdomades illæ ponuntur ab angelo, tanquam numerus certus ac definitus pro incerto et indefinito; ergo ex prophetia hac nondum sequitur, quod Messias jam advenerit. *Prob. A.* Sic enim etiam Matth. 18. v. 22. *Non dico tibi usque septies; sed usque septuagies septies.* Apoc. 7. v. 4. *Ex tribu Juda duodecim millia signati*; et ita percurrendo singulas tribus, numerus determinatus pro indeterminato ponitur.

R. N. A. Ad prob. N. Cons. Licet enim aliquando in Scriptura numerus certus ponatur pro incerto; inde tamen regulam universalem non licet statuere, quasi Scriptura nullibi exprimeret numerum determinatum ac certum, cum contrarium constet ex innumeris ferme Scripturæ exemplis. Et quidem hic per hebdomadas 70. intelligi numerum determinatum et definitum, et præcise tantum spatium temporis, ex ipsa prophetia manifestum fit; nam Messiam adventurum esse aliquando, sive tempore aliquo nondum determinato, noverant Hebræi omnes, et præ cæteris Daniel; si ergo angelus solum indicare voluisset Messiam adventurum aliquando, nihil sane novi Daniel attulisset; neque inde tam hic quam totus populus capere vel minimum solatii potuisset. Atqui tamen novum quid nunciaturus venerat angelus, quo Danielis Messiam anhelantis desiderium leniret; hoc enim angeli verba loquuntur. Notentur illa angeli ad Danielem verba: *Nunc, ait angelus, egressus sum, ut docerem te, et intelligeres... Ego veni, ut indicarem tibi... Tu ergo animadvertite... intellige.* Sed numquid illud, quod Daniel jam doctus erat, intellexerat pridem a pueritia? Certe necesse non erat, idcirco egredi, venire angelum. Fixum igitur et determinatum tempus adventus Messiae ponere voluit. Insuper angelus ait, intra illas hebdomadas adhuc, sive ante earum finem, occidendum esse Messiam; ergo non post illas, tempore adhuc incerto, venire dici potest.

46. Obj. III. In hac prophetia non est sermo de Messia. *Prob. 1°.* Quia in hebr. non legitur *Sanctus Sanctorum*, sed *Sanctitas sanctitatum*, quo indicatur templum, vel sanctuarium. 2°. Quia Daniel non hoc rogabat, ut Deus mitteret Messiam, sed ut restitueret urbem et templum; ergo ut relatio angeli accommodata sit petitioni Danielis, de restauratione urbis et templi intelligi debet.

R. N. A. et prob. 1^{am}. Quia 1°. hebraicum sine recentioribus punctis additis lectum aliter, idem sonat ac *Sanctus Sanctorum*, sicque legerunt LXX. 2°. Etiam si legatur *Sanctitas sanctitatum*; nihilominus Messias intelligitur; quia hic, non templum, delere iniquitatem potest, adducere justitiam sempiternam. 3°. Quia post 70. hebdomades templum non sanctificatum, vel unctum, sed profanatum et funditus eversum fuit sub Tito.

Ad prob. 2^{am}. *R. T. A. N. Cons.* Licet enim rogarit pro restauranda urbe et templo; nihilominus liberalissimus Deus, ad solandum Danielem et populum, ea occasione utrumque promisit: restorationem urbis cum templo, et Messiae adventum; ac quoniam adventus hujus tempus nondum revelasset Judæis determinate, simul hoc determinat; ideo ait Gabriel. v. 25. *Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum Ducem, etc.*

47. Obj. IV. Per *Christum Ducem* intelligi posse Zorobabelem, vel Josedechum, vel Nehemiam; ergo.

R. N. A. Nam 1°. nullus ex his Sanctus Sanctorum dici potuit; vel peccatum deleuit; vel adduxit sempiternam justitiam; vel occisus fuit. 2°. Hi singuli vivebant tempore factæ Danieli revelationis; sed Christus ille Dan. 9. diu post futurus prædicitur.

48. *Obj. V.* Initium istarum hebdomadum duci debet ab excidio primi templi sub Nabuchodonosore, ut sensus sit: ab exitu rei, h. e. ab exitu, sive fine urbis Jerusalem usque ad Cyrum ducem hebdomades septem... et post hebdomades 62. occidetur Christus, h. e. ultimus rex, scilicet Hircanus, vel Agrippa, vel certe ipsum sanctuarium; ergo. *Prob. A.* 1°. Quia hebr. *dabar* etiam rem significat. 2°. Quia Cyrus etiam *Messias* dicitur. 3°. Quia ab excidio templi usque ad Cyrum fluxere 7. hebdomadæ.

R. N. A. Quod nonnisi commentum inane desperantium hominum est. Nam 1°. esto, *dabar* etiam rem significet, quo fundamento per rem, quod vocabulum generalissimum est, urbem, templum præcise denotant. 2°. Cyrus quidem *Messias* vocatur, Is. 43. sed hic de Cyri nomine nulla fit mentio. Et licet Cyro, tanquam Christi typo, *Messias* nomen permittamus; hic tamen per *Christum Ducem* nequit intelligi, cum notæ characteristicæ ducis hujus Cyro non conveniant: quod sit Sanctus Sanctorum, deleat peccatum, justitiam sempiternam adducat, quod sit occidendus post hebdomades 62. Licet enim demus Cyrum, quod alii pernegant, occisum fuisse a Tomyri Massagetarum regina; non tamen hoc post 62. hebdomades contigisse dici potest. 4°. Non dixit angelus: usque ad Christum Ducem esse hebdomadas duntaxat septem; sed *septem et sexaginta duæ*, quæ conjunctim sumi debent, ut faciant summam unam, more Hebræorum, qui per plures numeros minores proponunt summam unam. Sic Ezech. 43. v. 12. *Viginti sicli, et viginti quinque sicli, et quindecim sicli*, hoc est sexaginta, *mnam faciunt*. Nec refert, quod post *schibha, septem*, in hebr. habeatur accentus *atnach*; nam præterquam, quod accentuatio a Rabbiniis facta, canonica non sit, accentus hic non semper distinguit solitarie positus, ut patet ex Gen. c. 1. v. 1. ubi *Deus creans*, per *atnach* non sejungitur ab accusativo sequenti: *Cælum et terram*. Et quidem hic Dan. 9. non distingui 62. a 7. hebdomadis, patet ex omnibus versionibus aliis, quæ non habent accentum *atnach*. Unde et LXX. habent *ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἑξήκοντα δύο*. 5°. Denique nec Agrippa occisus fuit, cum, teste Josepho L. 2. de Bell. Jud. c. 16. et Tacito L. 5., usque ad mortem, Vespasiani et Romanorum favore frui sit; sed neque hic, neque Hircanus, occisus quidem ab Herode rege, cæteras *Messias* notas habuit; uti neque sanctuarium, cum mortalium nemini, sed soli *Messias* antonomastice tali vel principali, convenire possit, *Sanctus Sanctorum*, etc. Ex his patet resp. ad probationes.

49. *Obj. VI.* Hæc ab exitu sermonis bene explicantur de sermone Jeremiæ, quo c. 25. v. 11. et c. 29. v. 10. prædixit Judæorum et captivitate reditum, cum cæperint impleri in Babylone 70. anni, *visitabo vos; et suscitabo super vos verbum meum bonum*; ut sensus sit: ab exitu sermonis, quem in Jeremiâ legisti, de reditu Judæorum, sunt 7. et 62. hebdomadæ; nam Daniel c. 9. hanc Jeremiæ prophetiam tunc legerat: atqui sic saltem Jesus Nazarenus esse *Messias* non potest; nam stante hac expositione, hebdomades multis ante

annis elapsæ fuissent, quam Jesus Nazarenus venit. *Prob.* Quia Jeremiâ hæc jam dixerat anno quarto Joachimi regis, ante captivitatem; captivitas vero ipsa duravit annis 70. juxta Christianos autem omnes ab edicto regio de restauranda urbe, quod vel circa vel post captivitatis finem datum Judæis, usque ad Jesum Nazarenum sunt 69. novem hebdomadæ; ergo si hebdomadæ ab illo Jeremiæ sermone fluere inciperent, tot quoque annis, quot sermo Jeremiæ præcedit edictum regium, citius finiri eas oportuit, ac proinde 70. et pluribus ante Jesum Nazarenum annis.

R. N. A. Nam 1°. si angelus sermonem Jeremiæ intellexisset, dicere debuisset: ab exitu sermonis, *ut destruat, et iterum ædificetur* Jerusalem; is fuerat sermo Jeremiæ, cit. loc. utrumque prædicentis. 2°. Juxta angelum post hebdomades 69. occidendus est *Messias*; sed si a Jeremiæ sermone numerari velis hebdomadas, quis tunc, aut ubi occisus *Messias* in designato illo tempore, atque iis quidem notis, de quibus supra insignitus? 3°. Juxta historicos omnino omnes, et singulariter juxta Judæos ex Talmud in Megilla c. Megilla Nigreck, et juxta Esdram falsum est, ab ista Jeremiæ prophetia usque ad restorationem urbis fluxisse 69. hebdomadas. Nam juxta Judæorum chronotaxin ex Megilla cit. usque ad consummationem templi secundi, sexto Darii regis anno, 1. Esdr. 6. v. 15., ab excidio templi primi, quod non multo ante præcessit Jeremiæ sermo, anni sunt 78. Sive igitur urbem simul restauratam cum templo dicas post edictum Cyri; sive sub Darii antedicti successore Artaxerxe, 2. Esdr. 2., ne medietatem quidem habeis hebdomadarum 69.

50. *Obj. VII.* 1°. Juxta prophetiam hanc 70. sunt hebdomades usque ad unctionem Christi. Item, post 69. dicitur constituendus *Dux*. Atqui hæc verificata fuisse in Jesu Nazareno, ostendi non potest. 2°. In dimidio hebdomadis 70. ut propheta sonat, *deficiet hostia et sacrificium*: atqui post Christi Nazareni mortem, adhuc facile 38. annis, nimirum usque ad excidium urbis et templi duravit hostia et sacrificium. 3°. Post Jesum Nazarenum peccatum non accepit finem, cum plurima fiant adhuc in dies. 4°. In hebraico non legitur: *et non erit ejus populus, qui eum negaturus est*; sed solum: *et non ei*; igitur sensus esse potest: non erit ei rex Agrippa; vel: non erit ei sacerdos, etc. 5°. Inter Christianos ipsos magna est dissensio de illarum hebdomadarum initio.

R. Ad 1um. R. D. 70. hebdomades *completæ* usque ad unctionem N. *abbreviate* juxta n. 40. scilicet intra illas C. Sed facta est hæc unctio tum in conceptione Christi Nostri, dum ejus humanitas, media unione hypostatica, uncta fuit ipsa divina personalitate Verbi; tum in baptismo, anno vitæ ejus trigesimo, qui respondet initio hebdomadis 70. cum palam a Patre declaratus esset *Dux*, Magister, Matth. 3. v. 17. Luc. 9. v. 35. *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite*. Quo et S. Petrus alludit Act. 10. v. 38. *unxit eum Deus Spiritu sancto et virtute*. Hinc et patet responsio ad alterum.

Ad 2um. R. D. M. Deficiet quoad valorem C. Quoad usum *subd.* simul et repente N. successive et mediate C. Quoad valorem defecerant simpliciter et omnino, Christo moriente, utpote reprobata a Deo. Hucque pertinet illud Malach. 1. v. 10. Quoad usum jam deficere inceperant respectu eorum omnium, qui credebant in Christum, quorum in dies augebatur numerus, Apostolis Jesum prædicantibus jam ante urbis excidium.

Ad 3^m. R. D. Peccatum non accepit finem quoad satisfactionem condignam pro illo per Christum factam; et quoad actualem exclusionem ab aditu cœlestis gloriæ N. Quoad actualem sui commissionem C. vel *subd.* Ex culpa Christi N. hominum, gratia quam meritis illis Christus est abutentium C. Sic et Christus adduxit justitiam sempiternam, scilicet quoad sufficientiam et in actu primo, promerendo homini gratiam, ut huic cooperando peccatum vincat, sicque consequatur justitiam; non autem quoad efficaciam in actu secundo, quasi homo justus futurus sit et beatus sine omni cooperatione sua libera, aut gloriam consecuturus sit turpi otio ac velut dormiendo; talis enim Messias promissus, qui homines faciat impeccabiles, nec in hac prophetia, nec alia habetur.

Ad 4^m. R. 1°. Etiam si in Vulgata nostra legeretur eodem modo, quo in hebræo, et non *ei*; quid hinc solatii pro Judæis? Manebit enim nihilominus verum, clapsas esse hebdomades, dissipatam esse civitatem cum sanctuario, defecisse hostiam, perdurare desolationem; proinde, cum hi tristes occisi Messiae effectus sint; illum jam pridem advenisse.

R. 2°. Quod imperfecto sensu scripsit Daniel, et non *ei*, recte et apposite expressit versio latina, sive Vulgata nostra. Nam 1. *τὸ non ei* indubie ad Messiam referri debet, utpote de quo solo præcedit mentio; deinde subintelligi debet verbum *sum*, nimirum *est*, vel *erit*; hoc enim *erit* Judæi omnes subintelligunt; et patet ex adductis eorum interpretationibus. Igitur non *erit* Messiae; sed quis, aut quid non erit Messiae? scilicet non amplius in populum, juxta illud Osee 1. v. 9. qui cum negabit et occidet. Ideo *τὸ non ei* immediate occisioni Messiae subjicitur: *occidetur Messias: et non ei*. 2. Si ob necem Messiae perpetuo deserenda sit a Deo civitas et sanctuarium juxta illa: *statuta desolatio... usque ad finem perseverabit desolatio* (alia enim causa tantæ pœnæ afferri nequit juxta dicenda); multo magis reprobandus hoc loco populus innuitur, in quem solum proprie Christicidium cadit. Et hoc fuit, quod totum eloqui Danieli non permisit dolor, interrumpens scribenti spiritum. Implicite tamen indicavit per sequentia: *et civitatem et sanctuarium dissipabit populus, etc.* haud dubie non exanimis solum lapides peccati incapaces; sed maxime incolas. Quod igitur Daniel implicite, versio latina nostra magis explicite reddidit: *Non erit ejus populus, qui eum negaturus est.*

Confirmatur responsio inde, quod, teste S. HIERONYMO, apud CORNELIUM A LAPIDE veteres Rabbinici sic legerint: *Non erit illius imperium, quod putabat se redempturum*; scilicet spiritualiter. Sed hoc quoad sensum a Vulgata nostra non differt. Demum ex eventu illustratur veritas Vulgatæ nostræ: nam ex præsentis Judæorum statu nihil æque colligi potest, quam non esse illos amplius populum Dei. Confer dicenda n. 71. Sicut ex moderno Jerosolymæ statu templique devastatione colligitur, non esse amplius urbem et templum Dei. Sicut ergo in prophetia urbis templique devastatio exprimitur ab Angelo; sic et multo magis reprobatio populi haud dubie revelata Danieli fuit; quam et proinde hic æque scribere voluit, ac devastationem urbis templique; sed ubi, nisi sub his: *et non ei*?

Quod denique Judæorum interpretationem attinet, illa per se ipsam corruit; nam 1°. stante illa deberet legi: et non *ipse* erit rex, vel sacerdos; sed textus habet: et non *ei*. 2°. Duplex Agrippa fuit, senior, et junior. Senior

occisus non fuit; sed consumptus a vermibus, teste Josepho L. 49. Antiquit. c. 8. Junior non rex Judæorum fuit, sed Chalcidis; neque occisus ipse, sed etiam post urbis excidium superstes fuit, teste Joseph. L. 3. de bello Jud. c. 3. 3., item Tacito L. 5.

Ad 5^m. R. Nihil Judæis prodesse hoc Christianorum scriptorum accidentale dissidium, cum in plerorumque systemate integra maneat prophetiæ vis: impletas esse hebdomadas; occisum esse Christum in dimidio hebdomadis ultimæ; defecisse hostiam, etc. proin Messiam advenisse. Sed ut, quæ nostra sit sententia circa hebdomadarum initium, pateat,

QUÆRES: UNDE LXX. HEBDOMADARUM SIT DESUMENDUM INITIUM?

51. Præsenti in controversia plures ferme opinionum varietate Chronologi æque, ac Historici, Theologique dissonant, quam in male ordinata urbe horologia: aliis plus æquo maturius; aliis plus minusve æquo tardius hebdomadas illas et inchoantibus et finientibus. En causam tantæ discordiæ, et controversiæ statum!

Archangelus Gabriel Danieli signum, unde ducendum esset 70. hebdomadarum initium, illud dederat: *Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem*, h. e. ab eo tempore, quo a rege Persiæ Judæis non templum modo, sed urbem quoque Jerosolymam 70. abhinc annis dirutam restaurandi facultas decreto regio, vel edicto dabitur; *exire enim sermonem* idem est, ac dari, vel, ut hodie dicitur, emanare decretum sive edictum. Sic dicitur: *exiit edictum a Cæsare Augusto*, etc. Luc. 2. v. 1. At vero quatuor edicta a diversis Persiæ regibus esse in Judæorum favorem data, constat. Primum a Cyro, anno regni Persici primo, 1. Esdr. 1. Alterum a Dario Hystaspæ, anno regni ejus secundo, 1. Esdr. 2. Tertium ab Artaxerxæ Longimano, anno regni ejus septimo, 1. Esdr. 7. Quartum ab eodem, anno regni vigesimo, 2. Esdr. 2. Hinc jam quæritur, a cujus, ex his quatuor, edicti exitu repeti debeat 70. hebdomadarum initium?

Hæc vero edictorum, quæ exiverunt, diversitas, quid mirum, si scriptores in contraria studia et sententias distraxit? Præsertim, cum in coordinatione Danielis hebdomadum ad auctoritatem profanam magis, quam sacram respexerint: ac potissimum ad regum Persiæ chronotaxin, qua tamen in omni profana historia nihil obscurius est, aut incertius, ob scriptorum, qui de illis tractarunt, inter semetipsos discordias. Nobis, quibus prælectionum academicarum et temporis habendi ratio, non vacat hic referre ac ponderare opiniones singulas, tum quod non paucae earum per se ipsas corrue-rint, utpote minus verosimiles, et minus consonæ tam chronologiæ, quam sacris Scripturis; tum quod easdem satis perstringant alii, inter quos vid. P. SCHWARZ S. J. in Colleg. Hist. Part. 1. q. 21.

Unde et tres duntaxat e singulis hodie in usu sunt: *prima*, quæ hebdomadarum initium ab anno vigesimo Artaxerxis Longimani repetit: *altera*, quæ ab anno septimo ejusdem: *tertia*, quæ hebdomadas a Cyro, anno regni Persici primo, exorditur; quam, quia expeditius, ac sacris Scripturis conformius hebdomadas explanat, nostram facimus.

52. *Dico.* Initium LXX. hebdomadarum Danielis ab edicto Cyri, quod Judæis anno regni Persici primo dedit, recte desumitur. Ita cum P. CALINI S. J.; hoc solo discrimine, quod is numerare hebdomades incipiat a tempore factæ Danieli revelationis, h. e. duobus annis antequam Cyrus rex Persiæ fieret; nos vero simpliciter ab anno primo monarchiæ ejus Persice.

53. *Prob. I.* Cum eodem: Si non posset, vel non deberet hebdomadarum initium deduci ab anno primo Cyri; ergo vel ideo, quia in edicto Cyri nulla fit mentio de restauranda urbe Jerosolyma, sed de solo templo; vel quia obstat scriptorum profanorum auctoritas quoad chronologiam: sed nihil horum obstat; ergo recte, imo potius, hebdomadarum initium ab anno primo Cyri deducitur.

Prob. min. (quæ sola hic in controversiam venit) quoad 1^{am}. p. In edicto Cyri contentam fore facultatem, non templum modo, sed et urbem Jerosolymam restaurandi, jam fuerat assertive prædictum per diversos prophetas et pluries: Is. 44. v. 28. *Qui dico Cyro: pastor meus es, et omnem voluntatem meam complebis: en qualem: qui dico Jerusalem: ædificaberis; et templo: fundaberis.* Et c. 45. v. 13. *Ipsè (Cyrus) ædificabit civitatem meam,* dando scilicet de ædificanda decretum. Jeremias c. 30. nomine et jussu Dei ait: *Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Jacob, et tectis ejus miserebor, et ædificabitur civitas in excelso suo, et templum juxta ordinem suum fundabitur.* Hoc vero vaticinium datum fuisse de edicto Cyri, Esdras testatur L. 4. c. 1. *In anno primo Cyri... ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis, etc.* Ergo revera vel in edicto Cyri contenta fuit facultas restaurandi urbem, vel uterque propheta falsum dixit; quod ultimum dicere impietatis est.

54. *Prob. min. quoad 2^{am}. p.* Quia tota scriptorum illorum auctoritas nititur 1°. testimoniis Græcorum historicorum veterum; 2°. Chronologia Olympiadum, et 3°. Astronomia. Sed hæc sunt fundamenta prorsus incerta, imo probabilius falsa; ergo. *Min. prob.* Quoad duo posteriora vid. in Object. n. 69. Quoad primum, quod caput est, antequam ostendatur,

OBSERVA: Controversiæ cardinem duntaxat versari in parte hebdomadarum prima, quæ res persicas a Cyro ad usque Alexandri M. de Dario Codomanno victoriam complectitur, quam nos ex libris divinis Esdræ, Nehemiæ, Danielis potius, quam repugnantibus Græcorum historiis esse ordinandam contendimus: et scriptores Græcos, quoniam plurimum inter se ipsos dissident, Scripturæ sacræ melius, quam hanc illis conformandam. Quod nemo vitio dabit, cum sana ratio dicet, non solem horologio, sed hoc illi esse adaptandum. Quod vero hebdomadarum partem alteram attingit, quæ res Græcas Seleucidarum, Ægyptias Lagidarum ab Alexandri victoria ad usque pugnam Actiacam, Christum natum passumque, continet; quoniam hic omnes inter se consentiunt, cum omnibus consentimus. Omnes enim conveniunt, Darium devictum esse ad Arbelam anno Iphyti 446., Olympiadis 112. secundo. Pugnam Actiacam commissam esse anno Olympiadicò 747., Juliano 16. Christum natum esse anno Olympiadicò 776., mortuum 808. In his, inquam, conveniunt, saltem ex hypothesi, ubicumque

demum cœperit prima Olympias; et recte, quia in Alexandri regno chronologia sacra et profana conveniunt. Igitur

55. *Prob. quoad 1^{am}.*: Quia scriptores illi inter se ipsos quam maxime differunt, tum in numero regum Persiæ usque ad Alexandrum, tum in numero annorum, quibus imperarunt. Sic, duce Curtio, EUSEBIUS reges Persicos a Cyro usque ad Alexandrum M. numerat 14., alii 13., alii 11., alii 10., alii 4. His vero alii annos regiminis universim assignant usque ad Alexandrum 250., alii 235., alii 231., ut EUSEBIUS, alii 200., alii 118., etc. Sic, etsi subin in quibusdam regibus conveniant, longissime iterum discrepant in numero annorum, quo singuli regnarunt: atque aliter hos numerat Ctesias, aliter Metasthenes, aliter Herodotus, Dionysius, Diodorus Siculus. Habe exemplum: Cambysi Herodotus assignat annos regiminis 7. Ctesias 19. Artaxerxi Mnemoni idem annos 42. Metasthenes 55. Plutarchus 60. Alii 40., etc.: atqui in tali repugnantia, inquit EUSEBIUS ipse adversarius potissimus L. 10. c. 3. (al. 9. et 10.) Præp. Evang. *quando ita confuse de temporibus (Regum Persiæ ante Alexandrum) scribitur, universa titubat historia;* ergo hoc fundamentum in illorum historicorum testimoniis prorsus incertum est; et proin ineptum ad decidendam priorem hebdomadarum partem.

56. *Conf. 1.* inde, quod scriptores illi se mutuo mendaciorum redarguant. Sic de Ctesia ait Plutarchus: *Oratio ejus ad fabulas, et scenica figmenta deflectit: fabularum incredibilium, atque stolidarum colluviem infarcit.* Sic, quod Herodotus affirmat, negat Xenophon, etc. et ne longior sim; tam de Plutarcho, quam de omnibus ante se, ait Josephus Judæus L. 1. cont. Appion. *Certe in suis libris alii alios plerumque refellunt, et visdem de rebus diversissima scribere non dubitant.* Et de hoc ipso Josepho non tam P. Calini, quam critici alii, in specie Gravesonius hanc crisin tulit: *Cum igitur sub tot mendis cubet regum Persarum historia, a Josepho scripta, vel ab aliquo Judæo corrupta, nemini mirum videri debet, si, etc.* Quis ergo tali fundamento tuto innitatur?

57. *Conf. 2.* Afferendo causas tantæ varietatis et tot errorum: 1^a. quam tradit Josephus Judæus: quod a primordio curatum non fuerit apud Græcos, ut annales conficerentur; id enim, inquit, *erroris causam et mentiendi licentiam præbuit iis, qui postea de rebus antiquis scribere voluerunt.* Plures idem cit. loc. refert; quibus addi jure potest 2^a. scilicet mutatio nominum usitata Persis; sic Cambyses Cyri filius, etiam Assuerus, nomine alias Medis proprio, dictus est; estque idem ille, de quo 1. Esdræ 4. v. 6. *in diebus autem Assueri.* Sic Orophastus post Cambysen 9. mensium rex, etiam Artaxerxes dictus; estque idem ille, de quo 1. Esdr. 4. v. 7. *et in diebus Artaxerxis.* 3^a. Consuetudo assumendi filios, ut regni consortes. 4^a. Multitudo principum, seditionum, etc. Hinc factum, ut ex pluribus nominibus plures reges fingerent cum specialibus epochis; aut filiis conregnantibus divisas a patribus epochas darent; aut ex rebellibus, qui ad tempus purpuram assumpserant, veros reges cum propria annorum serie efformarent, ut EUSEBIUS; consequenter annos a Cyro ad Alexandrum nimium auferent;